

ศิลปะ สร้างสุข

ศิลปะสร้างสุข วัฒนธรรมสานสายใย ภูมิปัญญาไทยยั่งยืน

ฉบับที่ 4 เดือนพฤศจิกายน-ธันวาคม 2555

www.artculture4health.com

รหัสลับ **คอร์รี่ปชั่น** 4

ปลุกและปลุก จิตสำนึกต้านโกง 7

ป่อยออกหัว ณ เวียงทวาย 8

สื่อพื้นบ้านอีสาน... ณ เส้นทางสู่การสานต่อ 14

สาม ส. สร้างทอวัฒนธรรมพื้นบ้านไทยวน สระบุรี 18

กราบแทบบาทถวายพระพรองค์เหนือท้อง
ห้าชั้นดาวเวียนนรลอบครบอิกที

ไทยถัดอนท้อสุดใจในดีถี
ทตพิชราชฉิรรมนำคุ่มครอง

ธ ทรงเป็นองค์ราชันย์ขัตติยทวยราชฎริ
ธ บากบั้นนำสยามสู่แสงทอง

ธ ทรงเป็นนักรบราชย์ไม่มีใตอง
ไทยทั้งผองขอพระองค์ทรงพระเจริญ

ด้วยเกล้าด้วยกระหม่อมขอเดชะ ข้าพระพุทธเจ้า
นางเนงามเสด็จสืบวัฒนธรรมสร้างเสริมสุขภาพ ๑๕๕๑.

สารบัญ

รหัสลับ คอร์รัปชัน

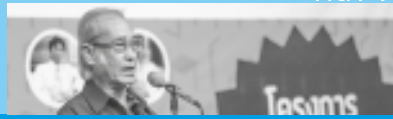
หน้า 4

เรื่องเด่นประจำฉบับ

ปลูกและปลูก จิตสำนึกด้าน

หน้า 7

เรื่องเด่นประจำฉบับ

บอยออกกว่า น เวียงหวาย

หน้า 8

เรื่องเล่าจากภาคเหนือ

เดบอญ์ วิถีคนกับป่า

หน้า 10

เก็บสุขมาเล่า

ศูนย์ศิลปวัฒนธรรม บ้านทุ่งหว้า กับมอแกน

หน้า 12

ส่งต่อความสุข

สี่พี่น้องบ้านอีสาน... น เส้นทางสู่การสานต่อ

หน้า 14

สุขสร้างได้

ครูคะปอ ชวนเด็กวาดภาพ "สิ่งที่ฉันมี...? ของชุมชน"

หน้า 15

สุขสร้างได้

การเดินทางของ "หุ่น" "สรรค์", "สร้าง" การเปลี่ยนแปลง

หน้า 16

เกาะติดเครือข่าย

สาม ส. สร้างหอวัฒนธรรม พื้นบ้านไคยอน สระบุรี

หน้า 18

รอนบ้านคนศิลป์

ไค-ยอน

หน้า 19

ประสานพลังชุมชน
เป็นเพื่อนธุรกิจ
วัฒนธรรม

รอนบ้านคนศิลป์

เปิดสำหรับอาหารการกิน ถิ่น "ไทยเบ็ง"

หน้า 20

บอกกล่าวเล่าสุข

โยบักหาประลอม

หน้า 21

เก็บตกมาฝาก

คนศิลป์สร้างสุข

หน้า 22

คนศิลป์สร้างสุข

มุมมองสรรค์ เยาวชนสร้างสุข

หน้า 23

มุมมองสรรค์ เยาวชนสร้างสุข

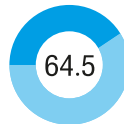
โครงการ
"เล่าเรื่องไทย"

รหัสลับ คอร์รัปชัน

ซึ่งที่น่าสนใจ.....

คนไทยมองว่ารัฐบาลทุกรัฐบาลมีทุจริตคอร์รัปชันทั้งนั้น แต่ทำทุจริตคอร์รัปชันแล้วทำให้ประเทศชาติรุ่งเรือง ประชาชนกินได้อยู่ดี ตนเองได้รับประโยชน์ด้วย ก็ยอมรับได้สูงถึง

เปอร์เซ็นต์

เป็นที่รู้กันมานานแล้วว่า มะเร็งร้ายที่กัดเกาะกินเลือดเนื้อจนร่างกายอ่อนคือประเทศชาติของเรา ให้ต้องผอมแห้งแรงน้อยลงไปทุกวันนี้ คือมะเร็งร้ายแห่งการโกงกิน คือมะเร็งแห่งการคอร์รัปชันที่แพร่ระบาดไปทุกหย่อมหญ้าสาธารณณ์ มะเร็งร้ายอันนี้ได้ลุกลามอยู่ทุกเวลานาที ทุกๆ วินาที ไม่ว่าจะยามที่เราหลับหรือตื่นมันทั้งโกงทั้งกิน มันสวาปามกันซึ่งๆ หน้า โดยไม่เกรงกลัวอะไรทั้งสิ้น ไม่ว่าจะบาปบุญคุณโทษ นรกสวรรค์ คุณธรรม จริยธรรม และอาญาบ้านเมืองเป็นอย่างไรมันไม่รู้จึกแล้ว มันยิ่งกว่าปีศาจใดๆ มันระเบิดเปลวไฟไหม้ลามยิ่งเสียกว่าไฟไหม้ประเทศครั้งใหญ่ที่สุดในประวัติศาสตร์ มากกว่าครั้งคราวที่พม่าบุกเผากรุงศรีอยุธยาเสียอีก และทั้งหมดนั้น เราทราบดีถึงต้นสายปลายเหตุแห่งโรคความมันเกิดขึ้นได้อย่างไร แต่ก็น่าแปลกใจถึงขั้นมหัศจรรย์ใจที่ผู้คนในสังคมเรา ไม่ตระหนักที่จะเยียวยารักษา ไม่คิดดับไฟเสียแต่ต้นลม

โครงการเล่าเรื่องโกง เท้าทันการโกง โดยการร่วมมือขององค์กรต่างๆ นำโดยเครือข่ายศิลปินเพื่อการปฏิรูป สำนักงานปฏิรูป แผนงานสื่อศิลปวัฒนธรรมสร้างเสริมสุขภาพ สสส. สมาคมนักเขียนแห่งประเทศไทย กองทุนศรีบูรพา สมาคมผู้กำกับภาพยนตร์ไทย หอการค้าไทย และสภาหอการค้าแห่งประเทศไทย เครือข่ายสังคมคุณธรรม ศูนย์คุณธรรม ที่มีการนำเสนอปัญหาการโกงผ่านการสร้างสรรค์งานศิลปะ 3 แขนง คือ **เรื่องสั้น หนังสั้น และละครเร่** ซึ่งเรื่องสั้นและหนังสั้น มีการแบ่งออกเป็นประเภทเกียรติยศ ที่มีทั้งศิลปินแห่งชาติ และนักเขียนรางวัลซีไรต์ ประกาศรับสมัครเพื่อคัดเลือกผู้เข้าร่วมสร้างสรรค์ ส่วนละครเร่ ไม่มีประเภท หากเป็นการสร้างสรรค์โดยคณะละครเร่ เด็กรักป่าสุรินทร์ ของนายเข้มทอง โมราชญ์ โดยทั้งสามประเภทมีเนื้อหาเรื่องเดียวกัน คือ เล่าเรื่องโกง เท้าทันโกง

ชมัยภร แสงกระจ่าง

คุณหญิงวนิดา ดิถียนต์ มานพ แยมอุทัย

ประสิทธิ์ ชนิตราภักษ์ ผู้ออกแบบปก

ล่าสุดในฝั่งเรื่องสั้นได้มีหนังสือรวมเรื่องสั้น 22 เรื่อง ที่สร้างสรรค์โดยนักเขียนกิตติมศักดิ์ นักเขียนรางวัลซีไรต์ 11 เรื่องและนักเขียนรุ่นน้อง 11 เรื่อง ที่ชื่อ "รทสลับคอร์รัปชั่น" ที่เนื้อหาล้วนสะท้อนปัญหาการโกงของมวลมนุษยชาติ ในหลากหลายมิติ หลากหลายนมมองและมีระดับความเข้มข้นของปัญหาต่างๆ กัน อาทิ 1.สะท้อนการโกงแบบปัจเจกบุคคลหรือองค์กร โดยคนอื่นไม่รู้หรือสังคมไม่รู้ ดูเหมือนไม่มีผลสะท้อนเฉพาะหน้าแต่อาจส่งผลกระทบระยะยาวเพราะเกิดขึ้นในจิตโดยปราศจากความละอาย อย่างเรื่องโบสถ์สีทองของเมืองบาป ของอัศศิริ ธรรมโชติ, เรื่องสายสร้อย ของชาติ กอบจิตติ เรื่องก็แค่เรื่องเล็กๆ อย่างกระดาษ ของวุฒินันท์ ชัยศรี, เรื่องมะเหมี่ยวดงนั้น ของอนุสรณ์ ศรีคำขวัญ 2.สะท้อนการโกงแบบปัจเจกบุคคลโกงสังคม เมื่อสังคมเปลี่ยนไป ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ต่อมนุษย์เปลี่ยนไปตามสภาพสังคม อย่างเรื่องนายเหมือนवाद ของปราบคา หยุ่น, เรื่องพันธภาวะ ของวัชรະ สัจจะสารสิน, เรื่องลำลึกสำนึก ของอุทิศ เหมะมูล, เรื่องมันเรื่องของผม ของชุตติเดช ยารังสี, เรื่องนางงามธรรมชาติ ของปองวุฒิจริชชาคร

3.สะท้อนการโกงของนักการเมืองและข้าราชการในระบบราชการ อย่างเรื่องครึ่งผม ของ ว.วินิจจยกุล, เรื่อง 56,782,375,350.55 อัฐ ว่าด้วยความจ่ำรวยแบบไม่เจตนา ของวินทร์ เลียววาริณ, เรื่องทิว ของไมเคิล เลี้ยวไฮ, เรื่องอีกฟากหนึ่งของสะพาน ของนิธิ นิธิวีรกุล เรื่องคนแปลกหน้า ของกาสร วงศ์ชมพู, 4.สะท้อนการต่อต้านการโกงที่เป็นเรื่องด้านมืด ผู้โกงจึงต้องแอบซ่อนหรือทำอย่างแยบยล ในเรื่องกำแพงในสะพาน ของเรวัตร์ พันธุ์พิพัฒน์ ส่วน 5.สะท้อนภาพคนไม่โกง ด้วยเรื่องแม่น้ำระหว่างภูเขา ของประภัสสร เสวิกุล, เรื่องก็แค่เรื่องเล็กๆ อย่างกระดาษ ของวุฒินันท์ ชัยศรี, เรื่องนักข่าวแห่งตำนาน ของจรัล มานตรี, เรื่องสัตว์สองนอ ของบินทลา สันกาลาคีรี 6.สะท้อนปรากฏการณ์ของสังคมและโลกนักเขียน อย่างเรื่องเกมตำรวจจับผู้ร้าย ของอดิสร ไพธวัฒน์สุนันท์, เรื่องปรากฏการณ์ ของรวีช ทรัพย์ทวีแสง และ 7.สะท้อนผลของการโกง ในเรื่องในมหานครล่มสลาย ของไพฑูรย์ ัญญา, เรื่ององคาพยพ ของเกริกศิษฏ์ พละมาตร์

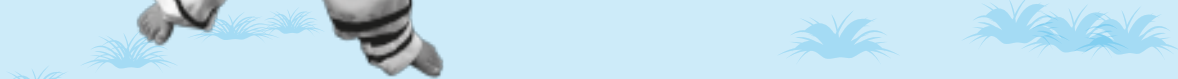
ปอยออกหว่า ณ เวียงหวาย

“โรงเรียนบ้านเวียงหวาย” เป็นโรงเรียนเล็กๆ ตั้งอยู่ที่อำเภอฝาง ต้นทางของดอยอ่างขาง จังหวัดเชียงใหม่ หลายคนที่เคยไปเที่ยวสวนส้มที่ฝางหรือไปดอยอ่างขางจะรู้สึกถึง “พิษสง” ของทุกโค้งที่นั่น ...คำแนะนำที่พอจะมีและบอกต่อกัน ก็คือ หากรู้สึกวิงเวียน ก็พักสายตาเสียเถิด และถ้ามีที่ว่างมากพอ ก็อย่ารีรอที่จะนอนเหยียดยาวไปบนเบาะรถ... เวลาเกือบ 3 ชั่วโมงจากเชียงใหม่ถึงฝาง จึงถูกปล่อยให้เพลิดเพลินอยู่กับความที่บะหมื่นของภูผาใหญ่น้อย และความเขียวขจีของพรรณไม้ที่หลากหลาย

ณ มุมหนึ่งด้านติดรั้วโรงเรียน เพิ่งเล็กๆ 4-5 หลัง ที่เป็นเพียงแคร่ไม้ไผ่ มุงด้วยหลังคาจาก แดดอ่อนๆ และฝนบางๆ นั้น ถูกจัดให้เป็นฐานการเรียนรู้ของเด็กๆ กลุ่มหนึ่ง กำลังซ่อมรถจักรยานเก่า ประกอบจิ้งหะ ดนตรีที่เร้าใจ กลุ่มที่เพลินนั่งกระจายกันเป็นกลุ่มๆ บนเพิงนั้น บ้างพี่ช่วยสอนน้อง และบ้างเพื่อนช่วยเพื่อน ที่กำลัง่วนอยู่กับการเตรียมอุปกรณ์เพื่อใช้แห่ไปงานทอดกฐินที่จะมีขึ้นในตอนบ่าย ทั้งยังเตรียมทำต้นเทียนหรือโคมประดับเทียนสำหรับแห่ไปวัดในคืน “ปอยออกหว่า” ประเพณีที่ยังสืบทอดกันมาอย่างเหนียวแน่นของชาวไต หรือไทใหญ่...

“ปอย” เป็นภาษาคำเมือง แปลว่า งานบุญ ส่วนคำว่า “ออกหว่า” เป็นภาษาไทยใหญ่ หมายถึง ช่วงออกพรรษา ดังนั้น “ปอยออกหว่า” จึงหมายถึง งานบุญที่จัดขึ้นในช่วงออกพรรษา ด้วยชาวไทใหญ่เชื่อว่าในสมัยพุทธกาลเมื่อครั้งที่พระพุทธเจ้าทรงจำพรรษาอยู่บนสวรรค์ เมื่อถึงเวลาออกจากพรรษา พระองค์ก็เสด็จลงมาโปรดสรรพสัตว์ในโลกมนุษย์รวมไปถึงสัตว์ในวรรณคดีโบราณ เช่น นกและสิงโต ในคืนแรม 1 ค่ำ สัตว์เหล่านี้จะออกมาพ้อนรำ อันเปรียบได้กับการแสดงความคารวะ ความเร้าย่นดีที่พระพุทธองค์ได้ลงมาเทศนาโปรดสัตว์โลก

เด็ก ๆ โรงเรียนบ้านเวียงหวาย เก่งนักเรื่องการรำนกรำโต

เก่งอย่างเหลือเชื่อก็ตรงที่การฟ้อนของพวกเขาสามารถสร้างอาคารอนุสรณ์ได้หนึ่งหลัง เวลาเพียงหนึ่งปีเศษๆ กับเงินประมาณหนึ่งล้านกว่าๆ ด้วยการเก็บหอมรอมริบเงินทุกบาททุกสตางค์ที่ได้รับจากการแสดง... เป็นหลักฐานเชิงประจักษ์ของอัตลักษณ์นักเรียนที่นี่ และเป็นหลักฐานชี้ชัดการจัดการตนเอง

ครูแดง ที่มีชื่อเต็มๆ ว่า **กวรรณ พนาวงศ์** แม้จะเป็นครูตัวเล็ก ๆ แห่งบ้านเวียงหวาย แต่ก็นับได้ว่าเป็นผู้มีบทบาทสำคัญยิ่งในการผลักดันและขับเคลื่อนให้เด็ก ๆ และชุมชนได้เข้ามามีบทบาทในการสืบสานวัฒนธรรมของตนเอง ด้วยอุดมการณ์คือพลังภายใน ที่คิดและลงมือทำมานานกว่า 20 ปี ศูนย์เรียนรู้ทางวัฒนธรรม ไทใหญ่ ไม่ได้มีไว้เพื่อการสืบสานและต่อยอดเท่านั้น แต่เพื่อเป็น **"พื้นที่ทางเลือก"** ให้กับเด็กนักเรียนและเยาวชนที่สนใจทั่วไปอีกด้วย

การเรียนการสอนของที่นี่ เลือกใช้วิธีบูรณาการ ท้องถิ่นศึกษาเข้ากับทุกสาระการเรียนรู้ อาจทำได้บ้าง ไม่ได้บ้าง แต่ครูทุกคนก็พยายาม ภายใต้การสนับสนุนของผู้อำนวยการนิเทศน์ วิชาท้องถิ่นศึกษาและโครงการของครูแดงที่ได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากแผนงานสื่อศิลปวัฒนธรรมสร้างเสริมสุขภาพของ สสส. คือ วิชาทักษะชีวิตของเด็กนักเรียน

การรำ การฟ้อน การประดิษฐ์โคมประทีปและอื่นๆ โดยนัยหนึ่ง หมายถึงการอนุรักษ์และสืบสานวัฒนธรรมแห่งชาติพันธุ์ หากอีกนัยหนึ่งนั่นคือ **"สื่อ"** ที่ชักนำให้พวกเขาได้มาทำงานร่วมกัน ถ้อยทีถ้อยอาศัย ถ้อยทีถ้อยเรียนรู้ ถูกบ้าง ผิดบ้าง ต่างประติติประดอยแก้ไข ไม่ใช่เวลาไปอย่างสิ้นเปลืองเหมือนกับเด็กในเมืองที่จมจ่อมอยู่แต่หน้าจอสี่เหลี่ยม ในยามที่มีอับกระดากพบหรือจบบิตเหลาไม้ ใจก็จดจ่อ นิ่งนานในสมาธิ ความสุขสะสมอยู่ลึกๆ ความละเมียดละไมและอ่อนโยนผุดพราย ออกมากับสีหน้าและแววตา การทำงานร่วมกันเป็นหมู่คณะ ทำให้พวกเขาได้เรียนรู้ สามัคคีคือพลัง **"...หาไม่แล้วความเป็นไทใหญ่จะมีความหมายอันใดเล่า"** เด็กคนหนึ่งบอกเราอย่างนั้น

รอยยิ้มและเสียงร้องไห้ของเด็กชาวไทใหญ่ ไม่ได้แตกต่างจากเด็กคนอื่นๆ เลย และยิ่งถ้าศึกษาประวัติศาสตร์ ความเป็นมาในฐานะ **"ผู้ถูกกระทำ"** จากประเทศเพื่อนบ้านของเรา และในฐานะของการเป็น **"เด็กไร้สัญชาติ"** ในบ้านเรา ด้วยหัวใจที่ไม่หยาบกระด้างจนเกินไป น้ำตาก็อาจรินขึ้นโดยง่าย

หลายคนอาจมองว่า การที่เด็กไร้สัญชาติเหล่านี้ได้รับการศึกษาที่รัฐจัดให้โดยภาษีของคนไทย ก็เป็นเรื่องที่ดีอยู่แล้ว มุมมองนี้อาจแคบเกินไป เพราะการศึกษาในระบบไม่ใช่ **"ความดี ความงาม ความสุข"** เสมอไป

การสนับสนุนให้เด็ก ๆ ได้มีพื้นที่สร้างสรรค์ เป็นทางเลือกของความสุข จึงเป็นเรื่องของความดีและความงามที่ผู้ใหญ่ทุกคนพึงกระทำ

เดปอทุ วิถีคนกับป่า

"อ้อก็ เก่อดอกก็ อ้อก่อ เก่อดอกก่อ"
แปลความว่า
"เมื่อเราใช้น้ำ เราต้องรักษาน้ำ
เมื่อเราอยู่กินกับป่าเราต้องรักษาป่า"

"**เดปอทุ**" เป็นพิธีกรรมเกี่ยวกับการเกิดของชนเผ่าปกากะญอ ที่เมื่อฝ่ายหญิงครบกำหนดคลอดก็จะทำคลอดกันเองด้วยหมอต้าแย เมื่อเด็กคลอดออกผู้เป็นพ่อจะนำเอาผ้าผูกกับสายรก ซึ่งการผูกจะผูกเป็นสองช่วง โดยช่วงแรกผูกห่างจากท้องเด็กประมาณหนึ่งนิ้ว ช่วงที่สองจะผูกห่างจากท้องเด็กราวสามนิ้ว จากนั้นจะตัดด้วยสะเกิเตอ (เปลือกไม้ไผ่ลักษณะคล้ายตอกมีความคม) โดยใช้ถ่านฟืนรองพื้นเพื่อกันลื่น เหตุที่ใช้เปลือกไม้ไผ่นั้นเพราะป้องกันบาดทะยักนั่นเอง

จากนั้นจะนำรกของเด็กใส่ในกระบอกไม้ไผ่ปิดปากกระบอกด้วยเศษผ้าของผู้เป็นแม่ แล้วผู้เป็นพ่อก็จะนำไปมัดติดกับต้นไม้เพื่อให้ขวัญของเด็กอยู่กับต้นไม้ต้นนั้น ในขณะที่มัดก็จะเป็นบอด้วยว่า "ขอให้อยู่ดีมีสุข" กรณีที่เด็กเกิดกลางคืนพ่อก็จะนำเอาไปมัดในตอนรุ่งเช้าโดยมีความหมายว่าลูกจะได้เป็นคนที่ยืนต้นแต่เช้า

สำหรับต้นไม้ที่จะนำไปมัดได้นั้นต้องเป็นต้นไม้ที่มีลักษณะที่อุดมสมบูรณ์แข็งแรงมีดอกมีผลที่คนและสัตว์สามารถรับประทานได้ อันหมายถึงให้ลูกมีความอุดมสมบูรณ์เป็นประโยชน์ต่อผู้อื่น และในขณะที่ทำพิธีผู้เป็นพ่อก็จะอธิษฐานว่า "ขอให้ลูกเติบโตแข็งแรง ปราศจากโรคภัยไข้เจ็บเบียดเบียน" และก็จะเรียกต้นไม้ต้นนั้นว่า "**เดปอทุ**" ซึ่งเปรียบเสมือนเป็นต้นไม้แห่งชีวิตของเด็กคนนั้น

และสามวันนับจากนั้นผู้เป็นพ่อก็จะเดินทางไปที่ต้น "เดปอทุ" อีกครั้งเพื่อป่ากระบอกไม้ไผ่ให้ตกลงมา แต่มีข้อแม้ว่าจะต้องปาดด้วยมือซ้ายเท่านั้น จากนั้นให้เดินทางกลับบ้านโดยไม่เหลียวกลับไปมอง และในขณะที่เดินอยู่ระหว่างทางก็ให้หักไม้กลับมาบ้านด้วย โดยกรณีที่เป็นลูกผู้ชายให้เอากิ่งไม้แห้งเข้าไปที่คอกหมูโดยเชื่อว่าลูกชายเวลาโตขึ้นมาจะได้มีวิชาความรู้แบบลูกผู้ชาย เข้าป่าล่าสัตว์เลี้ยงครอบครัวได้ ส่วนกรณีที่เป็นลูกผู้หญิงก็จะเอากิ่งไม้แห้งไปที่ครกกระเดื่องโดยเชื่อว่าลูกผู้หญิงเวลาเติบโตขึ้นมาจะได้มีวิชาความรู้แบบลูกผู้หญิง เป็นแม่บ้านแม่เรือนที่ดี ต่อมาให้เอาไม้ที่นำไปเหยยที่คอกหมูหรือครกกระเดื่องแล้วนั้นจะนำไปเหยยไว้ที่ได้ขยาคาเมื่อกลับมาถึงบ้านผู้เป็นพ่อก็จะมีการผูกข้อมือให้กับลูกเพื่อเป็นการเรียกขวัญซึ่งขวัญของทารกที่อยู่ต้นไม้นั้นจะได้กลับคืนมาอยู่กับเจ้าตัวที่บ้าน โดยชนเผ่าปกากะญอจะเรียกการผูกข้อมือนี้ว่า "กี เบล จี" และต้นไม้ที่ผ่านพิธีกรรมเดปอทุแล้วคนในชุมชนจะไม่ตัดต้นเดปอทุโดยเคารพสิทธิของคนผู้นั้น ด้วยเกรงว่าจะเกิดความเจ็บป่วยต่อเจ้าของต้นไม้ต้นนั้น หากเกิดการตัดต้นเดปอทุโดยที่รู้หรือไม่ว่าจะถูกปรับหรือชดใช้คืนด้วยไก่ 1 คู่ เหล้า 1 ขวด เพื่อเป็นเครื่องเซ่นหรือเรียกขวัญให้กับเจ้าของต้นไม้ต้นนั้น เพื่อให้ขวัญของเด็กคนนั้นจะได้ไม่หนีไปไหนหรือจะได้ไม่เจ็บป่วย

นับว่าเดปอทุเป็นภูมิปัญญาของบรรพบุรุษอันจะทำให้เกิดการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ไป ด้วยในขณะที่มีการเกิดของเด็กเปรียบเสมือนว่าเมื่อเด็กเกิดมาหนึ่งคนก็ได้รักษาต้นไม้หนึ่งต้น ทั้งยังเป็นการปลุกฝังจิตสำนึกในการอนุรักษ์ป่าเรียกว่าเป็นการปลุกป่าในใจคนอย่างงดงามตามวิถีปกากะญอ ดังคำสอนที่สืบทอดมาจากบรรพบุรุษว่า "อ้อที เก่ตอที อ่อก้อ เก่ตอก้อ" แปลความว่า "เมื่อเราใช้น้ำ เราต้องรักษาน้ำ เมื่อเราอยู่กับป่าเราต้องรักษาป่า" เป็นคำสอนที่ถ่ายทอดมาจากรุ่นสู่รุ่นเพื่อให้การใช้ทรัพยากรธรรมชาติเป็นไปอย่างยั่งยืนมาจนทุกวันนี้ ✨

เรื่องโดย : รรรรร

วิสดูปกกรณ

1. กระบอกไม้ไผ่

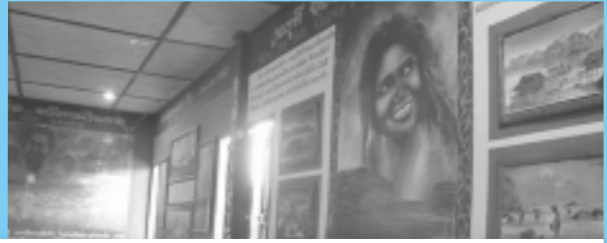

2. สกหรือสะดือเด็ก

3. ต้นไม้ที่กระโปง

ศูนย์ศิลปวัฒนธรรม บ้านทุ่งหว้า กับมอแกน แนวผ่าพิภพในชนบทวิเศษ... หนึ่งชีวิต

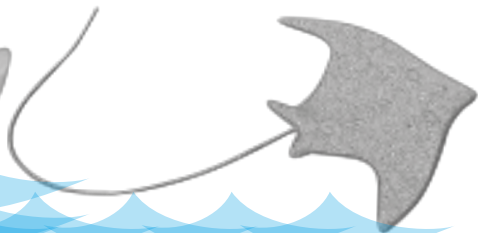

บ้านทุ่งหว้า เป็นที่ตั้งถิ่นฐานของชาวไทยใหม่ เมื่อประมาณร้อยกว่าปีที่แล้ว โดยได้อพยพเข้ามาบุกเบิก ทักร้างถางพง สร้างบ้านเรือนกระจุกกระจายกันอยู่ใน บริเวณหมู่ที่ 3 และหมู่ที่ 5 บนที่ดินสาธารณะประโยชน์ มีเนื้อที่ประมาณ 26 ไร่ ก่อนเกิดภัยสึนามิ มีจำนวน ประชากร 64 ครัวเรือน และไทยพุทธ 7 ครัวเรือน รวม 327 คน

และเมื่อวันที่ 26 ธันวาคม 2547 ได้เกิดคลื่นยักษ์ "สึนามิ" ถล่มพื้นที่ชายฝั่งส่งผลให้บ้านเรือนของชาวมอแกน พังเสียหายทั้งหมด มีผู้เสียชีวิต และสูญหาย 42 คน เรือ เสียหาย 18 ลำ รวมทั้งทรัพย์สินอื่นๆ มูลค่า 6.9 ล้านบาท ที่ดินที่เคยได้ครอบครองร่วมกันทั้ง 26 ไร่ ชาวบ้านไม่มีสิทธิ เข้าไปปลูกบ้านเรือนอาศัยอยู่แบบเดิมได้ เนื่องจากไม่มี หลักฐานในการถือครองที่ดิน แต่ด้วยความช่วยเหลือจาก องค์การการกุศลและการรวมตัวกันอย่างเหนียวแน่นของ ชุมชนจึงได้สร้างบ้านบนพื้นที่เดิมได้เพียงแค่ว่า 16 ไร่ และได้ มีการกันที่ดินไว้อีก 10 ไร่เพื่อใช้ทำประโยชน์ร่วมกันอีกด้วย นับได้ว่าบ้านทุ่งหว้าเป็นพื้นที่แรก ที่ได้รับการแก้ไขปัญหา ที่ดินในกรณีประสบภัยธรณีพิบัติ ที่ชาวมอแกนได้ยืนยันในการ สร้างที่อยู่อาศัยในที่เดิมมาตั้งแต่ต้นตามคำพูดที่ว่า "ฉันขออยู่ตรงนี้อีกคนเดียว จะไม่ขาย ไม่ไปไหน ฉัน เข้ามาอยู่ตั้งนานแล้ว ก่อนที่รัฐจะมาจองอีก ขอให้รัฐให้อยู่ ที่เดิมขอเพียงอย่างเดียว...อย่างอื่นไม่เอาอะไรกับเขากลับแล้ว..."

เมื่อข้อมูลประวัติศาสตร์สำคัญของชุมชน คุณค่า ทางภูมิปัญญาและวัฒนธรรม ที่ไม่สามารถประมาณค่าได้ สูญเสียไป ทำให้จึงได้เกิดศูนย์ศิลปวัฒนธรรม บ้านทุ่งหว้า ขึ้นเพื่อเป็นพื้นที่ในการศึกษา เรียนรู้ เรื่องการฟื้นฟูที่อยู่ อาศัยและชุมชนขึ้นโดยมีนายห้อง กล้าทะเล เป็นผู้ดูแล

ซึ่งนายห้อง กล้าทะเล เล่าว่า ศูนย์ศิลปวัฒนธรรม บ้านทุ่งหว้า แห่งนี้สร้างขึ้นมาเพื่อเก็บและรวบรวมเรื่องราว เอกลักษณ์เฉพาะของชาวเลทั้ง 3 กลุ่มคือ มอแกน มอแกลน และอุรักลาไวย ที่สื่อให้เห็นถึงประวัติความเป็นมาของชาวเล รูปแบบการดำเนินชีวิต ประเพณี พิธีกรรมต่างๆ ตลอดจน ความเชื่อที่ถูกถ่ายทอดออกมาในรูปของนิทานพื้นถิ่น อากาศจัดแสดงอยู่ติดกับถนนสายหลักมีรูปทรงคล้ายเรือ ภายในเล่าเรื่องผ่านภาพเขียนสีน้ำกกาแพ (คือ ใช้น้ำที่ได้จาก การต้มกาแพ) ที่อยู่ตามผนังของห้องจัดแสดงมีคำบรรยาย ภาพทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ สามารถแบ่งหัวข้อที่ นำเสนอได้ทั้งหมด 6 หัวข้อคือ **เส้นทาง การอพยพและการ กระจายตัวของชนเผ่าชาวเล, ตำนานความเชื่อ... หลังการ เดินทาง เป็นการแสดงตำนานปรัมปราที่ว่า โลกของการมี ชีวิตอยู่กับโลกของความตายนั้น ห่างกันแค่เส้นขอบน้ำก้น ทรายใตที่ยังมีชีวิตอยู่ ชาวมอแกนจะต้องเดินทาง เมื่อใดที่ หยุดเดินทางหมายความว่า ชาวมอแกนได้ตายจากไปเพื่อพบกับ "เกดัง" และดินแดนใหม่ที่สงบสุข และมีอิสระอย่างแท้จริง **สัมพันธ์ภาพแห่งเรือ คน และทะเล** เป็นเรื่องราวของชาวมอแกนที่ต้องต่อ "เรือกำบัง" เรือที่เป็นทั้งที่เกิด ที่อยู่อาศัย ที่ทำมาหากิน และที่ตายของชาวมอแกน เมื่อเรือกำบังคือ ทุกอย่างที่ชาวมอแกนมี การสร้างเรือจึงเป็นเรื่องใหญ่ที่ชาวมอแกนให้ความสำคัญ จนมีคำกล่าวที่ว่า ไม่มีเรือก็ไม่มีมอแกน **เหตุที่ยิปซีทะเลต้องหยุดเร่ร่อน** แสดงถึงภาวะของ**

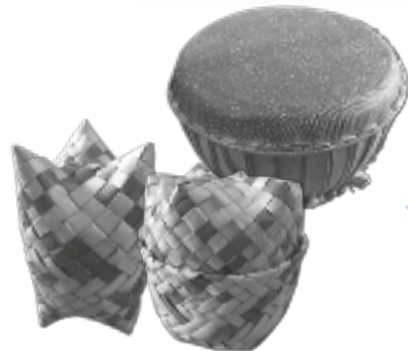

การเปลี่ยนแปลงของชาวมอแกนที่ต้องมาขึ้นฝั่ง และอยู่เป็นหลักแหล่ง เพราะในปัจจุบันพื้นดิน และพื้นน้ำในทะเลต่างล้วนมีเจ้าของ ทำให้ชาวมอแกนไม่สามารถใช้ชีวิตได้แบบเดิม

มอแกน คนเผ่าผู้โยกหาเสรีภาพ... แห่งชีวิต เป็นส่วนต่อเนื่องมาจากทำไมชาวมอแกนจึงต้องหยุดเร่ร่อน เป็นบทสะท้อนความต้องการภายในจิตใจของชาวมอแกนที่หวังว่าสักวันพวกเขาจะได้กลับไปเดินทางในท้องทะเลได้อีกครั้ง **นิทานพื้นบ้านของชาวมอแกน** เป็นการนำนิทานพื้นบ้านขนาดสั้นมาเขียนไว้บนผนังด้านทางเข้า-ออก ส่วนใหญ่เป็นเรื่องราวความรักของหนุ่มสาวที่ผูกพันกับพระอาทิตย์ พระจันทร์ และดวงดาว

นอกจากนั้นในบริเวณผนังด้านหนึ่งของห้องจัดแสดงทำเป็นผนังขนาดใหญ่ที่ย้ำเตือนให้คนมาเยี่ยมชมได้นึกถึงความยิ่งใหญ่ของธรรมชาติ และความเสียหายจากคลื่นยักษ์สึนามิ ส่วนบริเวณตรงกลางของห้องจัดแสดงได้มีการแสดงพิธีกรรมจำลองที่สำคัญของชาวเลทั้ง 3 กลุ่มคือ พิธีกรรมการหล่อโอง หรือบูชาเสาวิญญูณบรรพบุรุษ ของชาวมอแกน พิธีกรรมลอยเรือปลาจัก ของกลุ่มอุรักลาไวยและพิธีกรรมบูชาศาลตาสามพัน ของกลุ่มมอเกลนโดยบริเวณรอบๆจะเป็นที่แสดงขายของที่ระลึกผลิตภัณฑ์เครื่องจักสานของคนในชุมชน

ทั้งหมดนี้มีให้ชมและสัมผัสได้ที่**ศูนย์ศิลปวัฒนธรรมบ้านทุ่งหว่า** ซึ่งผู้ที่สนใจเยี่ยมชมสามารถไปกันได้ทั้งหมู่ 5 บ้านทุ่งหว่า ต.เค็ดคัก อ.ตะกั่วป่า จ.พังงา ซึ่งลุงห้อง กล้าทะเล และชาวมอแกนจะรอต้อนรับอยู่... ❄️❄️

เรื่องโดย : เม็ดทรายในขวดแก้ว

สื่อพื้นบ้านอีสาน... เล่นทางสู่การสานต่อ

กลิ่นอายแห่งเสียงแคน เสียงพิณ ฉิ่ง ฉาบ และ กลองกันตรึม รวมทั้งงานศิลปะภาพถ่าย ลายผ้า พิธีกรรม ของภาคอีสานได้เริ่มต้นขึ้นแล้ว ในกิจกรรม "ประสานมือ สร้างพลัง ครั้งที่ 2" โครงการสื่อพื้นบ้าน สานสร้างชุมชน ที่ได้จัดขึ้นในบริเวณโรงเรียนจ่านเตยวิทยาประชาสรรค์ ต.ทุ่งกุลา อ.สุวรรณภูมิ จ.ร้อยเอ็ด ซึ่งพื้นที่หนึ่งในโครงการ ลูกข่ายกลุ่มงานสื่อพื้นบ้านภาคอีสาน วันนี้นัยังคงมีเวทีให้ กลุ่มเยาวชนได้มีโอกาสแสดงออกถึงศิลปวัฒนธรรมที่ได้ ชุ่มซ้อดม ผักฝน กันมาอีกครั้งหลังจากที่เขาได้สำแดงพลัง ผีมือไปแล้วเมื่อปีที่ผ่านมานะ

สำหรับในปีนีภายในงานได้เรียงรายไปด้วยการจัด นิทรรศการศิลปะเยาวชนจากแต่ละโครงการ อาทิ หลักสูตร ท้องถิ่นลายผ้ามัดหมี่ โดยกลุ่มไทโส้บ้านโพนจ่าน จ.นครพนม, งานประดิษฐ์จากศิลปะอุปแต้ม จ.มหาสารคาม ผ้าทอจาก จ.นครราชสีมา, ภาพถ่ายภาพการทำงานในพื้นที่ วัฒนธรรม อาหารพื้นบ้าน หุ่นเชิดหนังตะลุงอีสาน การแสดงของ เยาวชน อาทิ กันตรึม รำใส่ทั้งบั้ง หมอลำ หนังตะลุงอีสาน การผูกข้อมือ บายศรีสู่ขวัญ ฯลฯ นอกจากนี้ยังมีเวทีเสวนา (ไฮเลล) เรื่องการสืบทอดสื่อพื้นบ้านเพื่อการเปลี่ยนแปลง โดยมีบางโครงการสามารถนำศิลปะของสื่อพื้นบ้านมา ประยุกต์และออกแบบเป็นหลักสูตรท้องถิ่นในสถานศึกษา จึงเป็นโอกาสให้ตัวแทนโครงการอื่นๆ ได้ร่วมแลกเปลี่ยน เรียนรู้ แล้วนำไปพัฒนางานศิลปะของท้องถิ่นตนเอง

ซึ่งนายสุรพงษ์ ยอดนางรอง อายุ 22 ปี ตัวแทนจาก โครงการรากเหง้ากันตรึม จ.บุรีรัมย์ ได้พูดถึงการเข้าร่วม แลกเปลี่ยนเรียนรู้ในกิจกรรมครั้งนี้ว่า ก่อนหน้านี้นักเรายัง ไม่ได้มองว่าศิลปวัฒนธรรมเป็นสิ่งมีค่าและควรอนุรักษ์ไว้ ขนาดนี้หลังจากที่ได้เข้าร่วมกิจกรรมทำให้คิดว่าศิลป วัฒนธรรมมีความหมายมาก เราน่าจะยอมรับวัฒนธรรมและ อนุรักษ์กันได้แล้ว และไม่ยากให้ปรับเป็นวัฒนธรรมอื่น เช่น เกาหลี เพราะศิลปะของบ้านเราก็ดูดีและเป็นสิ่งที่มีค่า ไม่เป็น เรื่องล้าสมัยการเข้ามาร่วมกิจกรรมวันนี้ได้มีโอกาสเรียนรู้ สื่ออื่นๆ อย่างเช่น หมอลำ ใส่ทั้งบั้ง การทอผ้า พอได้เรียนรู้ แล้วก็เอามาต่อยอดอย่างคิดว่าจะนำลายผ้าของจังหวัด นครพนมมาสมกับคณะกันตรึมบุรีรัมย์ โดยให้นางรำของ คณะลงใส่และใช้ในการแสดง

ด้วยเหตุผลดังกล่าว จึงไม่น่าแปลกใจที่จะบอกได้ว่า กิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้โครงการสื่อพื้นบ้านสามารถเป็นส่วนหนึ่งของสะพานที่เชื่อมให้เกิดการสร้างเครือข่ายการทำงาน การแลกเปลี่ยนแนวคิด ชีวิตวัฒนธรรมของภาคอีสาน อันเป็นจุดเริ่มต้นที่จะนำมาสู่การสืบทอดและมองเห็นเส้นทาง การปรับประยุกต์ เพื่อต่อลมหายใจของสื่อพื้นบ้านภาคอีสาน ต่อไปในอนาคต

แม้ว่า "จำนวนสื่อพื้นบ้านจะค่อยๆ เลือนหายไป ท่ามกลางสภาพสังคมสมัยใหม่" แต่อย่างน้อยก็เป็นที่น่า ภูมิใจว่ายังมีเยาวชนกลุ่มหนึ่งที่กำลังสร้างพลังร่วมกันใส่ใจ สืบสานมรดกแห่งศิลปะพื้นบ้านที่บรรพบุรุษมอบไว้ให้ อย่าง เป็นจริงเป็นจังสืบไป ✨

การเดินทางของ "หุ่น"

"สรรค์" "สร้าง" การเปลี่ยนแปลง

6 ปีเวลากว่า 3 ปี...จากสิ่งเล็กๆ ที่คนและหุ่นเล็กๆ ร่วมสร้างกันมา เริ่มตั้งแต่โครงการ "ละครหุ่นโรงเล็ก... ตามรอยพระสุตรองคูลิมาล" เมื่อปีพ.ศ.2553 มาถึงโครงการ "เล็กๆ ที่แตกต่าง...ร่วมสร้างสรรค์สื่อศิลปวัฒนธรรมชุมชนกับคนและหุ่น(เล็กๆ)" ในปี 2554 และต่อ ยอดมาจนถึง ปี 2555 กับโครงการ "หมอลำหุ่น... สื่อศิลปะฯ" เพื่อการเปลี่ยนแปลงทัศนคติและค่านิยม เสพติดวัฒนธรรมในหมู่เยาวชน" โดยการสนับสนุนของแผนงานสื่อศิลปวัฒนธรรมสร้างเสริมสุขภาพ สสส. ผ่านกลุ่ม "ออมทอง" จ.มหาสารคาม ที่ได้ทำงานร่วมกับเยาวชนจากชุมชนบ้านหนองโนใต้ อ.นาตุณ จ.มหาสารคาม พร้อมทั้งคณะครูจากโรงเรียนบ้านหนองโนใต้ ชุมชนบ้านหนองโนใต้และศิลปินพื้นบ้านหลากหลายสาขา ทั้งหมอลำ หมอแคน และคณะหนังประโมทัย ด้วยการจุดประกายสร้างแรงบันดาลใจและการขับเคลื่อนทางความคิดรวมทั้งการสร้างกระบวนการพัฒนาเยาวชนอย่างมีส่วนร่วม ทำให้เยาวชนกลุ่มเสี่ยงจากพื้นที่ห่างไกลสามารถเปลี่ยนแปลงตนเองจากการค้นพบศักยภาพของตนพิสูจน์ความสามารถที่ซ่อนอยู่ได้ด้วยวิธีการก่อตั้งคณะหมอลำหุ่น "เด็กเทวดา" ออกแสดงนำเสนอผลงานละครหุ่นแฝงคติธรรมการดำเนินชีวิตเรื่อง "องคูลิมาล" สู่สายตาสาธารณชนได้อย่างสง่างาม

ผ่านมา 3 ปี ความรู้ความสามารถและทักษะการละครที่พวกเขาได้รับการบ่มเพาะจากครูบาอาจารย์อย่าง **ครูเชียง นายปรีชา การุณ** ที่สอนทั้งทักษะการละครและทักษะชีวิต, **ครูนก นางสาวชิตวัน สมรูป** สอนเรื่องการอ่านและการตีความ, **ครูเป่า นางสาวปวลักษณ์ สุรัสวดี** สอนทักษะการเชิดหุ่นและงานศิลป-ทัศนกรรม, **ครูเสี่ย นายวศิน มิตรสุพรรณ** สอนทักษะการสร้างตัวหุ่นและการเชิดหุ่นสาย, **พ่อครูหมอลำทองจันทร์ ปลายสวน** สอนร้องลำกลอน, **แม่ครูพจรินทร์ ประรินทร์** สอนร้องลำเต้ย, **พ่อสมบัติ สิมหล้า** และ **พ่อแพง ดีด้านคือ** สอนทักษะการเป่าแคน รวมทั้งปราชญ์ชาวบ้านที่สอนเรื่องภูมิปัญญาท้องถิ่น

ซึ่งองค์ความรู้เหล่านี้ได้เป็นฐานส่งเสริมให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในเชิงบวกแก่เยาวชน ใครเลยจะคิดว่า "เด็กเทวดา" กลุ่มนี้จะสามารถพัฒนาตนเองเป็นเยาวชนต้นแบบ ทำงานควบคู่ไปกับ บุคคลต้นแบบ (ศิลปินพื้นบ้านที่อุทิศเวลาเพื่อการสันทอดและสืบสานมรดกศิลปวัฒนธรรม) ทำหน้าที่เป็นทูตทางวัฒนธรรมเพื่อสร้างความตระหนักในคุณค่าของสื่อศิลปวัฒนธรรมอีสาน รวมทั้งสร้างแรงบันดาลใจให้กับเยาวชนจากหลายสถาบันในจ.มหาสารคาม และ จังหวัดใกล้เคียงเกิดความรู้สึกรัก ห่วงแทนและอยากจะมีส่วนร่วมในการฟื้นฟู อนุรักษ์ ศิลปวัฒนธรรม ในฐานะลูกหลานชาวอีสาน

ไท-ยวน

ประสานพลังชุมชน พื้นฟูอนุรักษ์วัฒนธรรม

ทำไม่ต้อง โครงการเสนาเวทีจุดประกายไท-ยวน
ประสานพลังชุมชนพื้นฟูอนุรักษ์วัฒนธรรม!!

ดร.กันยิกา ขอว์ ผู้อำนวยการศูนย์ศึกษาและวิจัย
สื่อสารมวลชนอาเซียน มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย บอกว่า
ที่ผ่านมาทอวัฒนธรรมไท-ยวน มีการดำเนินงานโดยอาศัย
ชุมชนเป็นหลักและมีการสืบทอดวัฒนธรรมผ่านคนหลาย
รุ่น แต่ก็ยังประสบปัญหาความต่อเนื่องทั้งในปัจจุบันและ
อนาคต เนื่องจากยังไม่มีการระดมกำลังและทุนจากชุมชน
และภาคส่วนต่างๆ อย่างมีระบบ โครงการ "เสนาเวที
จุดประกายไทยวนประสานพลังชุมชนพื้นฟูอนุรักษ์
วัฒนธรรม" จึงเกิดขึ้นบนรากฐานการดำเนินการของ
ทอวัฒนธรรมไท-ยวน คือ 3 ส และ 3 ประสาน ทำงาน
แบบ 3 ประสาน "บวร" คือร่วมกับบ้าน-วัด โรงเรียน
ภายใต้แนวคิด "3 ส = สืบหา สืบสาน และ เสริมสร้าง"
ที่จุดประกายให้ชาวบ้านเริ่มยืนได้ด้วยตัวเอง ผ่านการคิด
แผนในระยะสั้น ระยะกลาง ระยะยาว

ซึ่งเมื่อเกิดการร่วมมือกันทำให้ปัญหาเริ่มลดลง โดย
หลักๆ ของชุมชนอยู่มี 2 ประการ คือ **ประการแรก** ความ
แตกแยกของชุมชน เนื่องจากว่าสภาพวิถีชีวิตเปลี่ยนไป
ต่างคนต่างอยู่ เมื่อนำหลักการสร้างเครือข่ายมาใช้ ทำให้
ทุกอย่างเริ่มค่อยๆ ดีขึ้น **ประการที่สอง** เป็นเรื่องการลด
ปัญหาเยาวชน ซึ่งพ่อ แม่ ต้องออกไปทำงานนอกบ้าน เมื่อ
เลิกเรียนไม่มีที่จะไป เกิดการมั่วสุม เล่นเกมส์ ดิตยา
เสพติด พอมีการสร้างกิจกรรม อาทิตการพ่อนรำ เล่นดนตรี
(สะล้อ ซอ ซึง) แล้วถ่ายทอดให้เด็ก ทำให้เด็กรู้จักทำงาน
กับชุมชนมากขึ้น และต่อไปเขาเหล่านี้ก็จะเติบโตเป็นผู้ใหญ่
ที่ดี มีจิตอาสาก้าวมาเป็นผู้สืบสานสืบทอดวัฒนธรรม
ต่อไปในอนาคต

ซึ่งนี่คือการก้าวครั้งสำคัญของคนไท-ยวน ในการ
ประสานพลังชุมชนเพื่อพื้นฟูอนุรักษ์วัฒนธรรมของ
บรรพบุรุษเอาไว้ ซึ่งเป็นพลังแห่ง 3 บวร ได้มาทำงาน
ร่วมกันอย่างจริงจัง ซึ่งนั่นจะทำให้ตัวตนของคนไท-ยวน
ไม่เลือนหายไปไหนได้ตราบนานเท่านาน...✪✪✪

เรื่องโดย : สมุทรอักษร

อาจารย์ทรงชัย วรณกุล เล่าว่า ปัจจุบันทอวัฒนธรรม
แห่งนี้มีข้าวของ เครื่องมือเครื่องใช้ ที่เคยมีในอดีตจำนวนมาก
ที่ได้มาจาก 1.ซื้อมาทดแทนของเก่าที่ผุพัง 2.ขอมาจากเจ้าของ
ดั้งเดิม และ 3.เขาให้มา อย่างเรือนิดต่างๆ เครื่องมือจับ
สัตว์บก เครื่องมือจับสัตว์น้ำ เครื่องมือช่าง เครื่องครัว เสื้อผ้า
เครื่องนุ่งห่ม อาวุธ ดนตรี ภาษา ตัวอักษรดั้งเดิม ผ้าทอ
ตีนจกที่หายาก โดยบางชิ้นมีอายุเป็น 100 ปีแล้ว เมื่อมีประวัติ
มาอย่างยาวนานทำให้ทอวัฒนธรรมพื้นบ้านไทยวนถูกใช้
เป็นสถานที่ศึกษาแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมท้องถิ่นของชาว
ไทยวนและใช้เป็นสถานที่สำหรับจัดกิจกรรมสัมมนา หรือ
จัดเลี้ยงแบบวัฒนธรรมล้านนา มีการกินข้าวแลงแบบขันโตก
ชมการพ่อนรำอันสวยงามของเด็กๆ เรียกว่าไม่ต้องไปไกลถึง
ล้านนาได้

ด้วยอุดมการณ์และความมุ่งมั่น ทำให้วันนี้ทอวัฒนธรรม
พื้นบ้านไทยวน เป็นได้ทั้งแหล่งศึกษาให้กับคนรุ่นใหม่ได้
เรียนรู้ถึงภูมิปัญญาดั้งเดิมของไทยวนที่ถูกคิดค้น สร้างสรรค์
ขึ้นมาให้มีแบบในแต่ละยุคแต่ละสมัย ทั้งยังมีส่วนช่วยในการ
ปลูกสำนึกของคนชาติพันธุ์ ภาคภูมิใจในกำเนิดของตัวเอง
ว่าคนไทยวนก็มีสิ่งที่ดีงามควรจะรักษาเอาไว้ ผู้ที่อยากรู้ว่า
ทอวัฒนธรรมพื้นบ้านไทยวน มีตัวอย่างไปเยี่ยมชมกันได้ที่
ศูนย์วัฒนธรรมไท-ยวน อำเภอเสนาไห้ จังหวัดสระบุรี ✪✪

ไทยวน อ่านว่า ไท-ยวน ไม่ใช่ ไท-ยวน

เรื่องโดย : สมุทรอักษร

ส. ที่สาม - เสริมสร้างความสัมพันธ์ในชุมชนไทยวนด้วยกัน

เปิดสารบัญอาหารการกินถิ่น "ไทยเบ็ง"

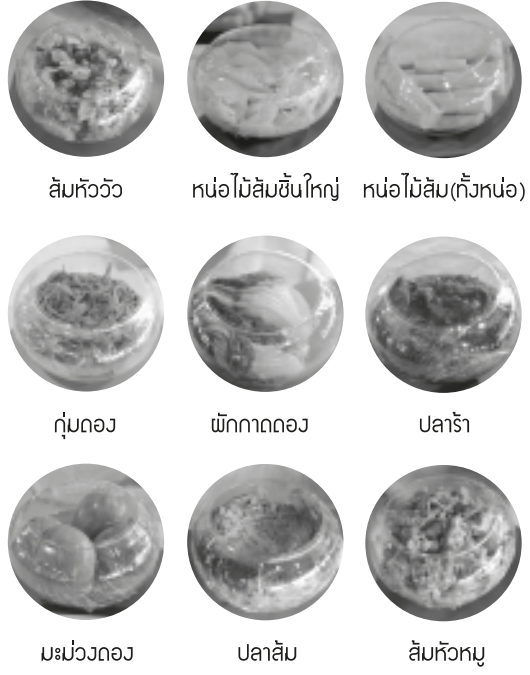
"ส้มหัวหมู, ส้มหัววัว, ส้มตุ๋น, ปลาร้า, ปลาจ่อม" "พริกเสี้ยนดอง, กุ่มดอง, มะม่วงดอง, หน่อไม้ส้ม"

อาหารเหล่านี้ถึงแม้จะขึ้นชื่อว่าเป็น "ของเน่า" แต่สำหรับชาวไทยเบ็งโคกสลุง "ของเน่า" เหล่านี้เป็นเสมือนสารบัญอาหารมือพิเศษของทุกๆ บ้านไปแล้ว

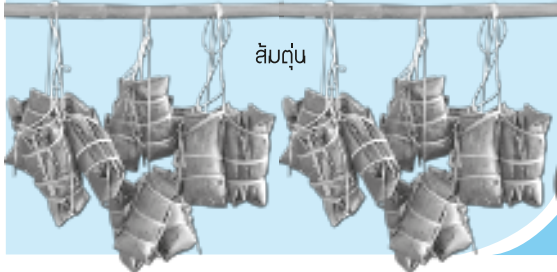
นายประทีป อ่อนสลุง ผู้รับผิดชอบโครงการจัดการศึกษามูลฐานชุมชนตำบลโคกสลุง บอกว่า ชาวไทยเบ็งโคกสลุงนิยมรับประทานข้าวเจ้าเป็นอาหารหลักและมีภูมิปัญญาในการกินผักที่ยึดหลักธรรมชาติแต่เมื่ออยู่นอกฤดูกาลและอยากรับประทานอาหารชนิดนั้นอยู่ ชาวไทยเบ็งมักนิยมถนอมอาหารด้วยวิธีการ "หมักดอง" เพื่อไว้รับประทานนอกฤดูกาล โดยของหมักดอง (ของเน่า) อันเป็นภูมิปัญญาที่ถูกส่งทอดจากอดีตมาจนถึงปัจจุบันของไทยเบ็งนั้นมีอยู่หลากหลาย ซึ่งถ้าเป็นเนื้อสัตว์จะมีส้มหัวหมู, ส้มหัววัว, ส้มตุ๋น, ปลาร้า, ปลาจ่อม ส่วนผักและผลไม้จะมีผักเสี้ยนดอง, กุ่มดอง, มะม่วงดอง, หน่อไม้ส้มและผักไม้พื้นถิ่นตามฤดูกาลต่างๆ มากมาย

"โดยในการหมักดองนั้นเพื่อให้ของหมักดอง (ของเน่า) นำรับประทาน มีกลิ่นหอมชวนน้ำลายไหล ต้องอาศัยภาชนะที่มีความแตกต่างเพื่อหมักดองอาหารที่มีความแตกต่างกันด้วย อย่าง แง = ใช้หมักน้ำปลา, โห = ใช้หมักปลาร้า และน้ำปลา, จู = ใช้หมักหน่อไม้ส้ม, โอง = ใช้หมักปลาร้า และน้ำปลา จากนั้นถึงขั้นตอนการหมักดองไม่มีขั้นตอนไหนยาก เพียงแค่นำเนื้อสัตว์ หรือผักผลไม้ที่ต้องการมาหั่นเป็น

ชิ้นตามความเหมาะสม (ถ้าเป็นหน่อไม้ให้เติมน้ำและแช่น้ำไว้ 1 คืนแล้วเทน้ำทิ้ง) จากนั้นให้ผสมเกลือ 1 ทัพพี กับเนื้อสัตว์หรือผักผลไม้ ขยำให้เข้ากัน (ถ้าเป็นเนื้อสัตว์ให้เติมกระเทียม และข้าวสุกลงไปด้วย) (ถ้าเป็นผักผลไม้ให้เติมน้ำสะอาดหรือน้ำข้าวข้าวพอท่วม) ทิ้งไว้ 5-7 วันก็สามารถนำมารับประทานหรือประกอบอาหารได้" ผู้รับผิดชอบโครงการเล่า

ถึงแม้ขึ้นชื่อว่า "ของเน่า" แต่สำหรับชาวไทยเบ็งแล้วของเน่านี้เขาบอกเป็นเสียงเดียวกันว่า "อร่อย" หากอยากรู้ว่า "อร่อย" ได้อย่างไร คงต้องหา "ของเน่า" นั้นมาลองทานกันดูแล้วละ!!

มาเพิ่มรอยหยักให้สมองกัน!!

ไขปัญหาประลองปัญญาวันนี้ มีเกมยอดฮิต อย่าง "ซูโดกุ" มาท้าทายการคิดกันอีกครั้งแล้ว!! ...เกมนั้นนอกจากจะฝึกความไวของสายตาแล้วยังเป็นการช่วยกระตุ้นการทำงานของสมอง ทิวพริบและความคิดสร้างสรรค์ได้ และรู้ใหม่ว่ายิ่งเราได้ฝึกคิดเยอะๆ รอยหยักในสมองของเราจะเพิ่มขึ้น... พร้อมแล้วก็มาลองกันเลยดีกว่า!!

9			2				4	1
4				6	1			
		7			8	5		
	2	1		9				6
	9		1		7		5	
7				5		1	9	
		9	6			8		
			5	8				7
3	8				9			4

วิธีการเล่น

ให้เติมตัวเลขในช่องว่าง 1 - 9 โดย

1. แต่ละบรรทัด มีเลข 1 - 9 ไม่ซ้ำกัน
2. แต่ละคอลัมน์แนวตั้งมี 1 - 9 ไม่ซ้ำกัน
3. แต่ละกรอบ (กรอบเล็กและกรอบใหญ่) มี 1 - 9 ไม่ซ้ำกัน

รางวัล

10 คนที่ตอบถูกระได้รับ

กระเป๋าผ้า 2 แบบสุดเก๋

จากแพนงาฯ ไปเลยทันที **ฟรี!!**

เมื่อเติมครบทุกช่องแล้วส่งคำตอบที่ถูกต้อง พร้อมชื่อที่อยู่ชัดเจนเข้ามาที่

แผนงานสื่อศิลปวัฒนธรรมสร้างเสริมสุขภาพ สสส.

เลขที่ 128/409 ชั้น 37 อาคารพญาไท พลาซ่า ถนนพญาไท

แขวงทุ่งพญาไท เขตราชเทวี กรุงเทพฯ 10400

...วงเล็บมุมซองว่า "จุลสารศิลปสร้างสุข" หรือที่

ruethairat.ja@gmail.com

เฉลย

สามารถติดตามรายชื่อผู้ที่ตอบคำถามถูกและ

เฉลยของฉบับที่ผ่านมาได้ที่ <http://www.artculture4health.com>

และ www.facebook.com/art.culture4 จ้า!!

กรุณารอรายละเอียดให้ครบทุกข้อ (ไม่มีค่าใช้จ่ายใดๆ ทั้งสิ้น)

ชื่อ.....นามสกุล.....ชื่อหน่วยงานของท่าน.....
 เบอร์โทรศัพท์.....เบอร์แฟกซ์.....อีเมลล์.....
 ที่อยู่เพื่อจัดส่ง.....เลขที่.....ซอย.....ถนน.....
 ตำบล.....อำเภอ.....จังหวัด.....รหัสไปรษณีย์.....

ใบสมัครสมาชิกจุลสารศิลปสร้างสุข

กรอกรายละเอียดแล้วกรุณาส่งกลับมาที่ แผนงานสื่อศิลปวัฒนธรรมสร้างเสริมสุขภาพ สสส. เลขที่ 128/409 ชั้น 37 อาคารพญาไท พลาซ่า แขวงทุ่งพญาไท เขตราชเทวี กรุงเทพฯ 10400 วงเล็บมุมซองว่า "จุลสารศิลปสร้างสุข" หรือโทรศัพท์ 02-6126996-7 ต่อ 101

คนศิลป์สร้างสุขฉบับนี้ได้เกิดจากบรรยากาศกิจกรรมที่ทยอยเกิดขึ้นในรอบเดือนที่ผ่านมา มาฝากโดยเรื่องราวทุกเรื่องราว ที่เกิดขึ้นนั้น เป็นความประทับใจที่เกิดขึ้นจริงในพื้นที่ต่างๆ ที่มีกิจกรรม ชีววิถีสาระ หยาดเหงื่อแรงกาย และพลังอันยิ่งใหญ่ของเครือข่าย อย่าง

ที่ศาลินตา จังหวัดกระบี่

ปีนกิจกรรม "ลันตาบ้านฉันบ้านเธอ" ภายใต้โครงการ คนเล็กๆ สร้างลันตาให้น่าอยู่ ได้อย่างยั่งยืน ที่ในครั้งนี้เน้นใช้ "ศิลปะ" เป็นตัวกลางให้เด็ก-เยาวชนได้ช่วยกันวาดเพื่อสะท้อนภาพเกาะลันตาที่เขาเห็นในปัจจุบัน ซึ่งสิ่งที่เด็กๆ ได้สะท้อนออกมามีทั้งภาพธรรมชาติ ปลายตาย ดอกไม้ ฯลฯ และอีกหลากหลาย ซึ่งกิจกรรมนี้สามารถนำมาต่อยอดไปสู่กิจกรรมอื่นได้อีกเช่น นำภาพมาพิมพ์ลงบนเสื้อ โดยเด็กๆ เยาวชนให้ชื่อว่า "เสื้อรักษ์ลันตา" ที่ในอนาคตสามารถนำมาเป็นอาชีพเสริมได้ ที่สำคัญภาพเหล่านั้นยังสามารถนำมาทำเป็นโปสเตอร์รณรงค์เรื่องราวต่างๆ ในเกาะลันตาได้อีกด้วย

ที่หมู่บ้านมอแกน จังหวัดพังงา

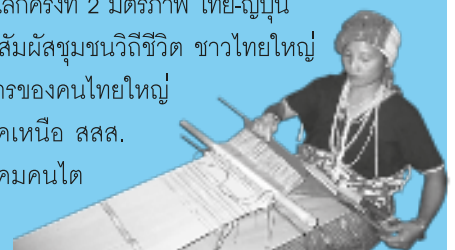
ได้มีกาเปิดบ้านศิลปินพื้นบ้านร้องเงิงขึ้น โดยมีป่ากิมตัน กล้าทะเล ประชาชนชาวบ้านในพื้นที่ผู้ซึ่งยอมสละเวลา มาถ่ายทอดเพลงร้องเงิง การรำร้องเงิง และการตีกลองประกอบเพลงให้กับเด็กๆ ในหมู่บ้าน เพียงเพราะหวังว่าจะได้เป็นการสืบทอดวัฒนธรรมดังกล่าวไปยังรุ่นลูกหลาน ไม่ให้หายไปพร้อมลมหายใจของตน ทั้งการสอนครั้งนี้ยังช่วยให้เด็กที่มีปัญหาครอบครัว เกเร ไม่สนใจการเรียนปรับตัวด้วยการใช้ศิลปะไปกลุ่มเกลาจิตใจให้พวกเขาละเอียดอ่อน และกลับตัวเป็นผู้ถ่ายทอดรุ่นต่อไป

ป่ากิมตัน กล้าทะเล

ที่เมืองสามหมอก จังหวัดแม่ฮ่องสอน

โครงการสืบสานศิลปวัฒนธรรมล้านนา ฮักป่าเวณี แลกเปลี่ยนสิ่งดีดี ที่เมืองสามหมอก ได้จัดกิจกรรมที่ 3 คือ กิจกรรมบูรณาการแลกเปลี่ยนสิ่งดีดี ที่เมืองสามหมอก ที่ลานพืชรักษ์สงครามโลกครั้งที่ 2 มิตรภาพ ไทย-ญี่ปุ่น อำเภอยางยา จังหวัดแม่ฮ่องสอน มีการเยี่ยมชมเมืองเก่า ขุนยวม สัมผัสชุมชนวิถีชีวิต ชาวไทยใหญ่ รวมไปถึงชมการแสดง เดินแบบชุดประจำเผ่าวิวัฒนาการการแต่งการของคนไทยใหญ่ การแสดงของชนเผ่า การแสดงจากเครือข่ายศิลปวัฒนธรรมภาคเหนือ สสส. กลุ่มไทลื้อ จากดอยสะเก็ด จ.เชียงใหม่ กลุ่มไทใหญ่ จากสมาคมคนไต

กลุ่มเยาวชนพื้นเมือง จากอำเภอปาย กลุ่มไทใหญ่ จากอำเภอปาย ที่เป็นแนวทางในการรักษา ประเพณีให้เป็นวิถีชีวิต และการร่วมกันสืบสานประเพณีสู่ลูกหลานกลุ่มเยาวชนรุ่นใหม่สืบไป ✨

เรื่องโดย : สมุทรอักษร

มุมมองสร้างสรรค์ เยาวชนสร้างสุข

 บัญฑิต ทอด้ ผู้กำกับหนังสั้นเรื่อง "โงว"

 อนุชัย ศรีจรูญผู้ทอว ผู้กำกับหนังสั้น เรื่อง "กล้วยแขก"

 ชากร ไชยบริษา ผู้กำกับหนังสั้นเรื่อง "ไฟท์บิวต์"

 เยาวชนในโครงการครั้งนี้เป็นผู้กำกับหนังสั้นเรื่อง "ความดีที่ได้โงะ"

มุมสร้างสรรค์ เยาวชนสร้างสุข

มุมสร้างสรรค์ เยาวชนสร้างสุขฉบับนี้ เก็บบรรยากาศที่ผู้กำกับหนังสั้นอาชีพและเยาวชนในโครงการ "เล่าเรื่องโงว" ให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับผลงานแต่ละเรื่องของตนเองที่ได้สร้างสรรค์ขึ้นมา กับออกรายการ Hot Short Film ทางสถานีโทรทัศน์ ThaiPBS ที่ออกอากาศทุกวันพฤหัสบดี เวลา 23.00 - 23.30 น. มาฝาก ✨

โครงการ
"เล่าเรื่องโงว"

ติดตามภาพที่ออกอากาศและเทปรายการย้อนหลังได้ที่

<http://www.facebook.com/art.culture4h>

<http://www.youtube.com/artculture4health>

เรื่องโดย : เกร็ดทราย

โครงการประกวด
ผลิตสื่อเพื่อสุขภาพ

เด็กเฮ้ย

ใครว่าแค่สเปซฯ ไปวันๆ

ชวนนักเรียนนักศึกษาวัยโจ๋
ร่วมออกไอเดียสร้างสรรค์สังคมหัวข้อ
'100 เรื่องเล่า แห่งแรงบันดาลใจ'

ทีมที่ได้รับการคัดเลือกจะได้ workshop ฟรี
พร้อมทุนการผลิต !!!

กติกาง่าย ๆ เลือกหัวข้อที่สนใจ

จาก 1 ใน 3 หัวข้อ

- 1. เลิกดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์
- 2. จิตอาสา สำนึกพลเมือง
- 3. ไอเดียรู้เท่าทัน ไรค์วันบุหรี

นำเสนอไอเดีย รูปแบบของ

1. สารคดีความยาว 10-15 นาที
2. เรื่องสั้นจำนวนไม่เกิน 10 หน้ากระดาษ A4
3. สื่ออื่น ๆ (new media) สื่อใหม่ที่สามารถเผยแพร่ในวงกว้างเพื่อสร้างแรงบันดาลใจ

ปิดรับไอเดีย 10 ม.ค. 2556
นักเรียนนิสิตนักศึกษา อายุ 15-25 ปี
ทีมละไม่เกินสามคน

ดาวน์โหลดใบสมัครและรายละเอียดเพิ่มเติมได้ที่
www.dekhealth.com
www.facebook.com/dekhealth.project
และ www.pings.in.th